

Sügisleht 2009/5

Lasteaia sügisleht

Veere, veere õunake

14.-18. septembrini oli lasteaias õunanädal. Nädalat alustasime õunapuu vaatlemisega ja vestlesime sellest, miks inimesed oma aedadesse õunapuid istutavad. Teisipäeval käisime lastega koduõues uudistamas, kuidas õuntest mahla tehakse. Lapsed jälgisid tähelepanelikult, kuidas "õunasiil" õunu purustas. Kõik soovijad said oma käega tõsta purustatud õunu kotti, mis hiljem mahlapressi alla pandi. Iga laps sai joogitopsikusse lasta just niipalju mahla, kui ta arvas ära joovat. Kõhud maitsvat mahla täis, tulime tagasi lasteaeda. Järgmisel päeval proovisid lapsed tükeldada õunu ja teha salatit. Lisasime õunatükkidele erinevaid maitseaineid ja salat oligi valmis, sealjuures väga

maitsev. Ka lasteaia menüüs oli igal päeval koht õunale. Näiteks

õunakissell, õunakook, õunamahl, õunamoos, ahjuõunad jne. Võib öelda, et kogu nädala õppetevus oli seotud õuntega. Voolisime õunapuid, maalisime õunu, laulsime laule õuntest ja mängisime laulumänge. Pargis pidasime õunapidu, kus mängisime erinevaid liikumismänge. Seejärel algas võidujooks, mille üks osa oli matemaatilise ülesande lahendamine. Urvakesed (4-6 a) pidid kotti loendama 5 õuna ja Käbikestel

(5-8 a) tuli kotti kaaluda üks kg õunu. Saladuskatte all olgu öeldud, et viis õuna kaaluski täpselt ühe kilogrammi, aga igapäev ülesanne ikka jõudumööda lahendamiseks. Järgmisena said kõik jooksu lõpetanud lapsed korvist valida õuna. See tuli ilusasti värvilisse paberisse, kinkimiseks sõbrale, ära pakkida. Ega see ümara asja pakkimine nii lihtne polnudki, kuid abikäsi jätkus kõigile.

Kogu nädal oli täis huvitavaid ja lõbusaid tegevusi maitstva ja vitamiinirikka õuna ümber!

Sirje Kapp
Urvakeste õpetaja

Näitus: meie pere lemmikleib

Loodus kasvatas rukkiterad, kivi veskil jahvatas nad. Jahust ema küpsetas leiva perel süüa ja tänada. /Oskar Ehaste/

Oktoobri alguses oli lasteaias leivanädal. Leivanädala

eesmärgiks oli väärtustada rukkileiba meie igapäevasel toidulaual ning suunata laste tervislike toitumisharjumuste kujunemist.

Kõik rühmad leidsid erinevaid võimalusi leiva tutvustamiseks.

Leivanädala raames toimus ka näitus „Meie pere lemmikleib“. Iga laps sai kodust kaasa tuua oma pere lemmikleiva pakendi. Näituse tulemusena

selgitasime välja, millist leiba eelistatakse meie laste peredes.

„Pähklikese“ rühmast osales 13; „Urvakese“ rühmast 9 ja „Käbikese“ rühmast 14 osavõtjat, kokku 36 peret.

Näitusel oli esindatud 6 pagariäri: Karja Pagariäri; Fazer; Leibur; Eesti Pagar; Säastu ja Saare Leib. Leivasorte, aga oli 25 erineva nimetusega. Kõige rikkalikumalt oli esindatud Saaremaal tegutsev Karja Pagariäri, kokku 7 erinevat

leivasorti.

Populaarsemaks leivaks osutus aga hoopis Saare Leiva küpsetatud „Vormileib,“ millele järgnesid Fazeri „Must leib“ ja „Must seemneleib“; Leiburi „Tallinna peenleib“ ja Eesti Pagari „Must vormileib.“ Niipalju erinevaid leivasorte. Kas teadsite seda?

Kaia Maidle

Juhataja asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal

Pähklikeste sünnipäev

Kärla lasteaias on kolm rühma. Viis aastat tagasi saime endale nimed: Pähklikesed, Urvakesed ja Käbikesed. Kuna pähklid valmivad sügisel, siis pidas meie rühm oma sünnipäeva 28. oktoobril.

Meie Pähklikesed on lasteaia kõige nooremad, kahe- ja kolmeaastased lapsed. Sünnipäeva hommikul kogunesime saali. Meie, kui päevakangelased, sättisime end istuma lavale. Saabusid külalised Urvakesed ja Käbikesed ning pidu võis alata.

Kõigepealt lugesime oma Pähklikeste luuletuse. Tõsi küll, luuletuse lugemisel jäime pisut tagasihoidlikuks, kuid järgnevat täiskasvanute etendust „Kuidas pähklid endale kuued said“ vaatasime

koos külalistega huviga. Õpetaja Kätlin oli koostanud päevateemalise viktoriini, millele tulid vastused lasteaia suurematelt lastelt päris kärmesti. Eks on nemad oma teadmisi juba mitu aastat kauem kogunud.

Nüüd tuli külaliste kord meile omapoolsed õnnesoovid ja kingitused anda. Urvakese õpetaja Marju luges koos lastega just täpselt meile pühendatud omatehtud luuletuse ja õpetaja Sirje andis üle omavalmistatud meene, kasetohul istuvad vahvad pähklikesed.

Käbikese rühma lapsed esitasid luulekava, kusjuures nemad on juba nii suured, et esinemisel enam rühmaõpetajate abi ei vaja.

Õpetajatel Rital ja Gerlinil oli siis au meile kingitus, vahva käbimehikene, üle anda. Lisaks sellele muidugi kuumad kallistused. Tänutäheks kinkisime kõigile Pähklikeste medali.

Muusikaõpetaja Ülle juhendamisel saime mängida sünnipäevamänge. Mängud meeldivad lastele alati, nii olid mänguringis suured segamini väikestega, käsi käes ja naer suul.

Igal sünnipäeval on alati mingi üllatusmoment. Juhataja Maiul oli sünnipäevalastele varuks pähklikauss ja tagataskust tulid välja ka pähklitangid. Kõige suuremate ülesandeks oligi pähklid

purustada. Kábikeste poisid lasteaiapere kokku saab. said selle úlesandega Eriti, kui on põhjust pidu suurepáraselt hakkama, kõik pidada. Järgmine sünnipäev külalised said pähkleid on juba talvel, kui Kábikesed proovida. Südame tegi oma pidu peavad. soojaks, et suuremad hoolitsesid selle eest, et ka pisemad lapsed oma pähklid puruks saaksid.

Rita Liiv
Pähklikeste õpetaja

Peo lõpetas pähklikommide söömine.

See oli vahva pidu, sest alati on tore, kui kogu

Isadepäev

Nagu juba tavaks saanud, on meie lasteaias isadepäeva tähistatud sportliku perepäevana Kärla Spordihallis. Viimastel aastatel on sellest kujunenud stiilipeod.

Kui möödunud aastal oli teemaks „Meri ja meremehed“, siis sel korral oli seltskond palju kirevam.

Tegemist oli Edgar Valteri loomingust võetud tegelaskujudega, mis oli pühendatud tema 80. sünniaastapäevale. Näha võis Naksitralle, Pokusid, Sipsikuid ja palju teisi tegelasi. Õpetaja Rita Liiv oli kokku pannud humoorika tüki E. Valteri Pokulugudest,

pealkirjaga „Hea on teada“, mille esitasid lasteaias oma töötajad. Lapsed esinesid neile varem selgeks õpetatud laulude ja tantsudega. Lapsevanemad olid kostüümide valmistamisega palju vaeva näinud. Need tundusid nii ehtsad ning kohati tekkis lausa küsimus, missuguse teatri garderoobist need laenatud on. Mängud kogu perele, mängud isadele, tõid rõõmu ja lusti nii lastele kui nende vanematele. Lapselikkus pole kuhugi veel kadunud ja seda rõõmu on raske varjata, sest fotodelt

on hästi näha, millised on emotsioonid ja näoilmed.

Kohtumiseni järgmistel pidudel!

Kätlin Sepp
Pähklikeste õpetaja

Habras hing on kehas peidus

Käes on november hingede- aastatega omandanud oskuse paremini, laps alles õpib seda. kuu ja endasse vaatamise oma tundeid sõnadesse Kuidas meie, täiskasvanud, aeg. Täiskasvanu on panna. Mõni halvemini, mõni saame siin teejuhiks olla?

Psühholoog Toivo Niiberg on öelnud, et eesti keeles on 2041 sõna oma tunnete väljendamiseks. Muigamisi on tuntud psühholoog maininud ka, et eesti mees kasutab maksimaalselt kümmet omadussõna: ilus- inetu, soolane-magus, mage-hapu, soe- külm, armastan-vihkan, tark-loll. Selleks, et laps tuleks paremini toime oma emotsioonidega, tuleb teda õpetada oma tunnetest rääkima. Nii saigi vastav teema nädalaplani võetud ja iga päeva jaoks oma sõna leitud.

Nädala jooksul tuli juttu hirmust, kurbusest, õnnest, vihast ja rõõmust.

Lapsed said rääkida, vooldada, joonistada, kirjutada sellest, mis neid hirmutab, mis kurvastab, vihastab või rõõmustab.

Kui päevasõna oli õnn, tuli meile külla Pilleliisi isa Ole, kes rääkis oma harrastusest kalapüügist ja kalaõnnest. Tal oli kaasas palju erinevaid

vajalikke vahendeid: õnged, konksud, landid ja isegi taskulamp! Ning mitte tavaline patareilamp, vaid selline, mis näitas valgust, kui seda eelnevalt kõvasti raputada.

Uurimist, vaatamist, kuulamist oli küllaga ja huvilised ei olnud üksnes poisid! Ja mis peamine, põnevad kalapüügi juttu ja väikest kalamehenalja rääkis meesterahvas, mitte õpetajad nagu tavaliselt. Igatahes lahkumisel lubati kunagi kalavetel kohtuda! Lapsevanemad lugesid huviga, mida lapsed olid kirjutanud oma tunnetest. Näiteks selgus, et lapsi hirmutab ronimine, pätid, alligaator, rästik, laeva- ja lennukisõit, ämblik jne.

Vihastab löömine, karjumine, narrimine, kiusamine. Kurvastab kui emmel kusagilt valutab, issid on kaugel tööl, issi ei mängi minuga. Lapsed rõõmustavad sünnipäeva, jõulude, koolimineku, tita sünni ja pere ühiste ettevõtmiste üle.

Nädal lõppes sellega, et ühises ringis istudes ja naabrile silma vaadates sai talle lausuda midagi ilusat ja head. Küll oli armas ja uhke kuulata Käbikesi üksteisele ütlemas: „Sul on ilus naeratus!“, „Sul on päike silmades!“ või „Sa oled hea sõber!“ Sõnad, mis südamest tulid, võeti tänuga vastu!

Armsaid soove, häid sõnu ja kauneid mõtteid meile kõigile!

Rita Tiirik
Käbikeste õpetaja

Kes on unine ja peidus, mida täna metsas leidub?

Kätte on jõudnud pime ja vaikne novembrikuu. Loodus on kuidagi uniseks ja vanaks muutunud. Paljud loomad, linnud ja putukad on kuhugi kadunud ning peitu pugenud.

Urvakese kolmanda novembrikuu nädala eesmärgiks oli rääkida looduses toimuvatest

muudatustest hilissügisel, planeerimisel arvestasin külaliste viisakusest ja mardipäevaga seotud tegevustest. Nädala tegevused tuli planeerida ja üles ehitada spiraalina, kus erinevatel nädalapäevadel toimuv ning valdkonnad on omavahel tihedalt seotud. Tegevuste

planeerimisel arvestasin lapse arengutaset, vanust ja lapse huve. Nädala lapsepärasemaks muutmisel koostas juutu "Vana põdra külalised". Läbi dramatiseeritud jutukese viisin ellu erinevates valdkondades püstitatud eesmärgid.

Esmaspäeval käsitlesime teemat "Vana". Lugesin ette jutu ja lapsed meenutasid ja rääkisid kõigest, mis neile seonduis sõnaga vana. Oli lapsi, kes teadsid ja oskasid kaastlastele rääkida pesionäri elust. Oma fantaasial lasid lapsed lennata, kui voolisid midagi, mis on vana, kuid armas. Voolingute hulgast võis leida väga vana ja armsaks saanud karu, tolmuimeja, mis keeldub töötamast ning vana ja kulunud kirikupingi.

Teisipäeval rääkisime külalistest. Jutustasin eelmisel päeval ette loetud jutu ja tutvustasin lastele loos osalevaid tegelasi. Jutu põhjal arutletlesime külalistest ja küllamineku viiskusest. Lapsed meenutasid eelmisel õhtul toimunud sündmusi. Lapsed, kelle juures olid mardid käinud, kirjeldasid nende tegevusi. Kõige enam meenusid lastele maskid, vali koputus ja martide omapärane laul.

Kolmapäeva päevasõna tuli lastel mõistatada läbi esimese tegevuse. Õpetaja mapi vahelt olid saladuslikult kaduma läinud dramatiseeringuks meisterdatud loomad. Lapsed pakkusid end abilisteks kadunud tegelasi otsima. Vihjete põhjal leiti üles kõik tegelased ja aktiivsemad lapsed pakkusid päevasõnaks kadumise. Iga laps sai nimetada ja kirjeldada rühmakaastlastele eset, mis temal kadunud oli. Õpetajat rõõmustas laste avatus ning laste oskus seada oma emotsioonid sõnadesse. Laste simadest-ki võis välja lugeda kurbuse killukest seoses kaduma läinud mänguasjaga. Kurva meeleolu leevendamiseks mängiti mängu "Kes on kadunud?"

Lastel tuli mõistatada, kes rühmakaastlastest on kadunud. Pärast mängu esitasin lastele eelmistel päevadel tuttavaks saanud jutu põhjal dramatiseeringu, kus tegelasteks olid tegevuse algul kadunud loomad. Lastele meeldis dramatiseering. Iga laps valis enesele meelepärase tegelase, keda meisterdada, et järgmisel päeval ise etendust korraldada.

Neljapäevast tegevust alustas muusika, mida lapsed kuulsid vaikselt silmad suletud. Palusin lastel muusika põhjal ära arvata, millest antud päev võiks rääkida. Üllatuseks arvasid lapsed muusika põhjal ära päevasõna "Uni". Täna oli lastel endil võimalus teatrit teha. Laste endi poolt meisterdatud tegelaskujudega mängiti veel järgmiselgi päeval. Dramatiseeringu sisuks oli loomade elu hilissügisises metsas.

Marju Lipp
Urvakeste õpetaja

Laste maitseelistused

Tervislik toitumine on vajalik igal eluetapil, kuid lapsepõlves omab see erilist tähtsust, kuna see on kõige kiiremate muutuste aeg lapse arengus. Tervislik toitumine saab alguse kodust. Lasteaeda tulnud lapsel on tavaliselt juba välja kujunenud teatavad toitumisharjumused ning -elistused. Kõik lapsed nagu täiskasvanudki on erinevad.

Lapsed lähtuvad oma toideelistustes peamiselt kahest tegurist: kas toit on neile tuntud ja kas see on maitsev. Seetõttu tuleb uusi toite tutvustada ettevaatlikult ja väikestes kogustes, olles ise pidevalt eeskujuks. Uue toiduga harjumine võtab aega. Tehes seda ettevaatlikult ja mänguliselt, on see lastele põnev.

Lapsele on tähtis ka toidu välimus ja õige temperatuur. Söömise ajal mängivad rolli lapse meeleolu ja ümbritsev keskkond (kas televiisor mängib, kas on külalisi, kuidas lauakaaslased söövad) ning see, kas lapse kõht on ikka tühi. Oktoobrikuus viisime lasteaias läbi uuringu,

mille eesmärk oli laste maitseeelistuste väljaselgitamine ning selle tulemusel menüü korrigeerimine. Lapsed said oma arvamust avaldada vastava märgistuse kaudu, kus naeratav

näoilme 😊 tähistas toiduga

rahulolu ja mossis näoilme 😞 rahulolematust. Kábikeste ja Urvakeste rühmas said lapsed ise oma maitseeelistust märgistada. Kõige väiksemate, Pähklikeste rühmas, tähistasid aga õpetajad lapse maitseeelistuse vastavalt sellele, kuidas laps oma toidu ära söi. Selline tagasiside andmine tekitas kahe vanema rühma lastes uut motivatsiooni söömisel, sest lõbusa ja rahuloleva näoilme paigutamine tabelisse oli märksa soovitud tegevus kui mossitava näoilme asetamine oma eelistuste reale.

Analüüsi tulemustest Pähklikeste rühmas:

Suppidest meeldisid kõige enam: kana-nuudlisupp, kalaseljanka ja kartuli-makaronisupp. Eriti ei armasta Pähklikeste rühma lapsed hernesuppi. Magustoitudest meeldisid enam: jogurt, kohupiimavorm kisselliga, mahlatarretis. Pähklikestele ei maitse kama. Meelsasti süüakse kartuli- ja makaronisalatit, ei maitse juurviljasalat singi- ja õuntega. Pähklikestel on meelitoitudeks õhtul makaronid juustuga ja pilaff sealihast; ei maitse aga porgandi-hernehautis.

Menüüs pakutavatest praadidest maitseb lastele hakklihakaste.

Analüüsi tulemustest Kábikeste rühmas:

Suppidest maitseisid kõige enam kodune seljanka ja hernesupp. Magustoitudest pidasid lapsed oma lemmikuks jogurtit. Kábikestele ei maitse eriti leivavorm piimaga ja karamellkissell. Õhtusöökidest on enim eelistatud toiduks ahju-tatrapuder. Kõogiviljahautisesse lihaga suhtutakse aga eelarvamusega. Salatitest maitseb makaronisalat, ei armastata riisikrabinuudlisalatit. Hommikusöökidest maitseb Kábikestele neljaviljapuder, riisipuder ja mannapuder. Kúpsetistest maitseb pitsa ja kaneelirull. Menüüs olevatest praadidest eelistatakse hakklihakastet ja guljašši.

Analüüsi tulemustest Urvakeste rühmas:

Urvakeste rühma lemmikuspid on hakklihasupp ja hernesupp. Maitseeelistuste hulka ei kuulu aga kalaseljanka. Urvakese rühma lastele meeldib hommikuti süüa rohkem putrusid kui piimasuppe, eelistatud on neljavilja- ja nisuhelbepuder. Kúpsetistest maitsevad kaneelirull ja õunakook. Salatitest aga teenis kõige rohkem plusspunkte: makaroni- ja kartulisalat; juurviljasalatist singi- ja õuntega lugu ei peeta.

Menüüs olevatest praadidest eelistatakse rohkem: hakklihakastet, hakk-kotletti ja kanakastet. Vähem eelistatud praed on ahjukala, seapraad ning porrukalakaste. Õhtusöögi menüüst eelistavad Urvakesed kartulikruubiputru, kruubitanguputru ja kaalika-kartulipüreed. Urvakesed ei armasta omletti-porgandiga ja ahju-tatraputru.

Analüüsist selgus, et kasvades laste maitseeelistused muutuvad. Mida väiksem on laps, seda paremini sööb ta kodusele toiduvalikule lähedasi toite. Teatud toite hakkavad lapsed aga eakaaslaste eeskujul sööma. Nii on paljud vanemad ka tõdenud, et lasteaias on laps paremini sööma hakanud. Kogemuse põhjal julgeme väita, et parimad sööjad on meil Kábikesed ja seda mitte ainult antud uuringu põhjal, vaid toetudes mitme aasta vaatlusele. Saadud tulemuste põhjal korrigeerime oma menüüd ja püüame valikuid mitmekesistada. Selleks, et lapsevanem saaks aimu, kuidas maitseb toit, mida lasteaias sööme, tuleb ennast registreerida lasteaeda söögile. ☺

Lapsevanemale soovitame lapse toitumisel pöörata tähelepanu järgmistele märksõnadele: eeskuju, üheskoos söömine, tervisliku toidu kättesaadavus, selgitustöö, aeg, valiku- ja otsustamisvõimalus.

Kaia Maidle

Meie eriline maailm eriliste inimestega

Meie eriline maailm eriliste inimestega, selline oli Käbikete rühma nädalateema. Nädal algas dinosaurustega. Mikk käis Tallinnas "Jalutuskäik dinosaurustega" etendust vaatamas ja sai rühmakaaslastele jutustada, mida ta seal nägi. Eva võttis lasteaeda kaasa õppefilmi dinosaurustest. Kuna teema huvitas lapsi väga oli neidki kes filmi mitu korda vaatasid. Nädala edenedes liikusime teiste eriliste teemade juurde. Kolmapäevasel päeval külastasime Sõmera päevakeskust. Eelnevalt olime lastega rääkinud erivajadustega inimestest, neid ettevalmistanud selleks, mida ja keda nad päevakeskuses näevad. Suured kiitused lastele, kes päevakeskuses suurepäraselt käitusid. Jalutuskäik Sõmerale oli pikk, aga lapsed pidasid vapralt vastu. Kohalejõudes turgutasime enast lonksu veega ja tutvumine päevakeskusega võis alata. Esmalt vaatasime, kuidas kangastelgedel vaipu kootakse. Päevakeskuse klientide juhendaja Aime seletas meile, kuidas ja millega vaipu kootakse. Iga kangaspuu taga istus inimene, kes hetkel vaibakudumisega ametis oli. Lastele pakkus see üllatavalt suurt huvi, eelkõige muidugi käsitööhuvilistele tüdrukutele, kes ainiti jälgisid igat liigutust ning korduvalt oma lemmikvaibakuduja juurde tagasi pöördusid.

Kangastelgede juurest liikusime edasi õmblustuppa. Peale õmblemise tegeldi seal veel heegeldamise, kudumise, kaltsuribastamise ja pusle kokkupanemisega. Igaüks leidis endale meelepärase tegevuse, mida vaadata. Poisid aitasid puslet kokku panna. See tegi päevakeskuse klientidele suurt rõõmu. Lapsed said ise vanaaegse õmblusmasinaga päriselt õmblemist katsetada. Poisid olid sama huvitatud kui tüdrukud, ikkagi masin.

Suureks tunglemiseks läks laua ümber, kus kaltsu ribastati. Igaühele oli vaja tükikest riiet lepatriinude, maasikate või multifilmitegelastega. Lapsed küsisid korduvalt, kas kõik, siin käsitööd tegevad inimesed on ikka erivajadustega inimesed, kuna tehtud tööd olid lastele muljetavaldavad. Lastele tuli seletada, et inimesed siin on käsitööd pikka aega õppinud ja teevad seda rõõmu ning armastusega.

Edasi liikusime teisele korrusele, kus juhendajate haiguse tõttu tegevusi ei toimunud, kuid ruume saime ikkagi vaadata. Lapsed harjutasid nõõrijupikeste kokkusõlmimist. Poiste vahel tekkis lausa võistlus, kes saab kokku pikema nõõri. Jõupaberist tehtud ja kaunistatud kinkekotid olid väga ilusad. Tutvusime ka müügiletiga, kus oli väljapandud erinevaid käsitööesemeid.

Kui ringkäik päevakeskusele peale tehtud sai, kinkisime majarahvale vastuvõtu eest isetehtud käbimehikese ning jalutuskäik tagasi lasteaeda võis alata. Tee oli pikk ja lapsed hakkasid väsima. Ühel oli kõht tühi, teisel oli janu, kolmandal käisid põlvedes ringid jne. Muljed päevakeskusest olid head - on üks eriline maailm koos eriliste inimestega.

Lasteaeda jõudes oli ka isu hea ning uni veelgi parem.

Gerlin Pildre
Käbikete õpetaja